

Maart Bosanemoon

Hadden we als plant van de maand de vorige maand de winterakoniet, nu is het de buurt aan een andere voorjaarsbode: de bosanemoon. Thijsses Hof is dan de plaats bij uitstek om de plant te gaan bekijken. Buiten de Hof, in het Bloemendaalse bos, is zij ook volop aanwezig. Met haar witte bloempjes die zacht heen en weer wiegen in de wind geeft ze je ongetwijfeld een goed humeur.

Behalve in Bloemendaal komt de bosanemoon voor in grote delen van West- en Midden-Europa. In Nederland heb je de meeste kans om de plant te zien op plekken in het binnenduin waar vroeger bos is geweest. De strook van de landgoederen aan de rand van de duinen is daar een goed voorbeeld van. Ook langs langzaam stromende riviertjes, zoals je in zuidelijk Nederland aantreft, heeft zij het naar haar zin.

Zoals de naam al zegt, groeit de plant in het bos. Mijn herinnering aan de bosanemoon gaat terug naar de tijd dat ik nog een kleine jongen was. We woonden in de buurt van de Haarlemmerhout en daar groeiden op lichte plekken tussen de bomen vele bosanemonen. De plant was en is beschermd en dat wist ik toen niet; ze groeide tenslotte in het wild. Ik plukte er voor mijn moeder een bosje van en kon dat later op weg naar huis zowaar verkopen.

Ik kreeg er een kwartje voor. Dat was indertijd veel geld, zodat ik niet lang aarzelde en een nieuw bosje was zo weer geplukt.

Net als de winterakoniet is de bosanemoon (*Anemone nemorosa*) een plant uit de ranonkelfamilie. Meestal groeit zij in grote groepen en vormt dan een wit tapijt in de voorjaarsmaanden maart tot en met mei. Heel hoog worden ze niet..

Afhankelijk van de omgeving zo'n 10 tot 20 centimeter. Ze groeit vanuit een ondergrondse wortelstok. Als je dat weet is meteen duidelijk waarom ze met zovelen bijeen staan.

De beschrijving van de bosanemoon is heel leuk gedaan door Jac. P. Thijsses in zijn boekje "*Een jaar in Thijsses Hof*", ik laat hem graag aan het woord:

"De Anemoontjes komen evenals de Winteraconieten gebogen uit de grond: bladspruiten en bloeispruiten. In die bloeispruiten zit de bloem eerst verborgen binnen een drietal mooi verdeelde blaadjes. Bij zacht weer gaat de spruit zich strekken, de blaadjes ontplooiën zich, de bloem richt zich op en spreidt de blanke ster wijd open.

Ze zijn voor licht en warmte al even gevoelig als de Winteraconietjes. In de grillige Maartmaand is te zien, hoe ze onophoudelijk in onrust zijn met de wisselingen van het weer. 's Nachts staan ze stijf in de ruststand".

Aanvullend hierop geldt nog dat de bloemen tweeslachtig zijn (dus geen aparte mannetjes en vrouwen bloemen). Aan de bloeistengel zit meestal maar één bloem en zelden twee. De bloemen zijn overwegend wit, vaak iets roze of paars aan de onderkant. Ze beschikken over vele meeldraden met gele helmknopjes en een groot aantal stampers.

In de zachte winter van 2006 zag ik zelfs al medio december een bloeiend exemplaar in Thijsses Hof.

In een volksverhaal wordt verklaard waarom dit tere plantje juist in het voorjaar bloeit en vaak nog onder barre omstandigheden:

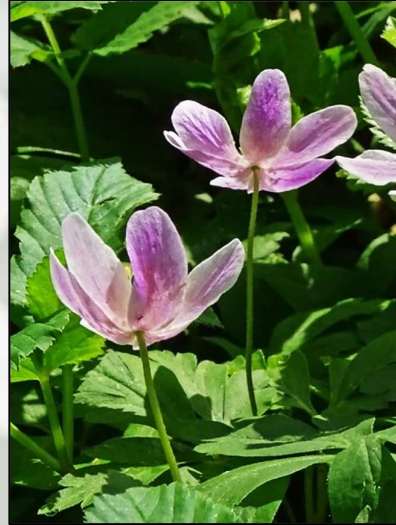
"In de tijd dat plantjes meer actief waren dan vandaag de dag, was ieder plantje een kuiltje aan het graven om daarin drinkwater te bewaren. Je weet tenslotte maar nooit wanneer het weer regent.

Alleen de bosanemoon deed niet mee. Zij lag lui achterover en dacht: "Waarom zou ik meedoen, waarom zou ik mijn prachtige witte bloemen vies gaan maken voor een stom kuiltje?"

Later in de middag liep Flora, de godin van de bloemen, door de tuin en zag tot haar verbazing dat de bosanemoon niets had uitgevoerd, terwijl alle andere planten hun kuiltje bijna klaar hadden. "Zeg, waarom heb jij geen kuiltje gemaakt", vroeg zij verwonderd. "Ach, waarom zou ik mijn mooie witte bloemen vies maken? Ze zijn nu zo schoon en vlekkeloos", zei de bosanemoon. Flora was bijna sprakeloos van zoveel gemakzucht en zocht naar een passende straf. Zij sprak: "Voortaan bosanemoon, voortaan zul jij in de zomer geen bloemen meer dragen. Dat is je straf voor je hoogmoed en luiheid". En zo komt het dat de bosanemoon alleen maar in het voorjaar bloeit".

Binnen de godenwereld was de mooie bosanemoon niet onbekend en zeker niet onbemind. Vooral de westenwind zag haar helemaal zitten, maar niet de vrouw van de westenwind. Een andere volksverhaal:

De God van de westenwind, Zephyrus, is een onverbeterlijke vrouwenliefhebber. Hij vrijt stiekem met Anemone, een mooie jonge vrouw uit zijn hofhouding. Zijn vrouw Flora komt daar achter en dan zijn de poppen aan het dansen. Zij wordt zo boos, dat zij Anemone verandert in een bloem. Het ontstaan van het bosanemoontje is daarmee verklaard, maar de liefde van Zephyrus voor Anemone is met de gedaanteverandering niet over. Telkens als hij teder over de bosanemoontjes blaast en deze zachtjes laat wiegen, fluistert Zephyrus iets in het oor van Anemone waardoor ze gaat blozen. Wat hij zegt weet ik niet, maar zo komen de bosanemoontjes aan hun blosje.

Opmerkelijk is dat de bloem met het zonlicht meedraait, wat het de bijnaam "Achterumkiekertje" bezorgde. Verontrustend is de volksnaam "Duivelsbeet". Deze is te danken aan het feit dat je voorzichtig moet zijn met plukken, want met een klein wondje heb je al snel een huidontsteking. In Thijsses Hof hoef je daar niet bang voor te zijn, want hier zijn bloemen om naar te kijken en niet om te plukken. Zo kan iedereen die het wil daarvan genieten.

Trouwens als je in Thijsses Hof rondloopt en de bosanemoontjes bekijkt zie je niet alleen witte, zij spannen qua aantal wel duidelijk de kroon, maar we hebben ook nog andere soorten bosanemonen namelijk de gele en de blauwe. Die laatste kun je zien in de buurt van het vogelvijvertje aan de kant van de grote ramen van het instructielokaal.

Na de bloei verschijnt de vrucht van de bosanemoon. Dit is een éénzadige dopvrucht of nootje. Om succes te hebben moeten deze zaden snel een goed plekje hebben gevonden. Mieren helpen daar soms bij doordat zo'n nootje is voorzien van een zogenaamd mierenbroodje. In dit kleine uitgroeisel zitten voedingsstoffen waar de mieren geen nee tegen zeggen. Ze slepen de zaden mee naar hun nest voor de mierenlarven. Dat lukt niet altijd helemaal maar het zaadje is daarmee wel verspreid en kan het jaar daarop aan een nieuw leven beginnen.

Bron: Wikipedia

Een jaar in Thijsses Hof – Dr. Jac. P. Thijsses – Uitgave 1941

Tekst: Martin Scheringa

Foto's: Luran Oomen